Предметом вивчення навчальної дисципліни «Українознавство в сучасному науково-освітньому дискурсі» є інтегративна система наукових знань про українську культуру, зокрема вітчизняних та діаспорних митців, традиції, світогляд, національну ідентичність, суспільно-історичні виклики, а також особливості репрезентації цих знань у сучасному науковому й освітньому просторі**.**

Метою вивчення дисципліни є утвердження національної самосвідомості, вміння аналізувати суть історичних, суспільно-політичних, мистецьких явищ, виявляти їх причини, взаємозв'язки і наслідки; формування свідомого філолога, здатного використовувати елементи українознавства в науково-освітньому та виховному процесі; сприяти формуванню високих суспільних, державних, гуманістичних, духовно-культурних ідеалів і принципів.

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК-9. Здатність дотримуватись норм культури спілкування державною українською мовою та іноземною мовою.

ЗК-10. Здатність поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та мультикультуральність, дотримуватися гендерної рівності, зважати на права людей з особливими потребами.

Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК-1. Здатність застосовувати знання із літературознавства та мовознавства для вирішення професійних
завдань, вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК-4. Здатність розуміти тенденції в науці та освіті, готовність до використання інновацій у професійній
діяльності.

ФК-12. Здатність до усвідомлення національно-світоглядного, художньо-виховного, творчо-розвивального
потенціалу української мови та літератури, вміння враховувати національні, етнічні, регіональні
особливості освітнього процесу, формувати національно свідому особистість.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук відповідно до предметної спеціальності «Українська мова і література» у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, вільно користується спеціальною термінологією в галузі української філології.

ПРН 4. Здійснює науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, демонструє вміння класифікувати, упорядковувати й узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

ПРН 6. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки й обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного і змішаного навчання тощо.

ПРН 9. Володіє мовленнєвою компетентністю з української та іноземної мов задля ефективної міжкультурної комунікації і підвищення професійного рівня, володіє методикою формування мовленнєвої компетенції здобувачів освіти.

ПРН 12. Реалізує принципи індивідуалізації і диференціації в навчанні з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, забезпечує рівноправність (расову, гендерну, релігійну, політичну тощо) здобувачів освіти.

ПРН 13. Володіє здатністю до самостійного та автономного навчання впродовж життя за індивідуальною траєкторією розвитку, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, мотивує учнів до саморозвитку.

Вид контролю – екзамен. Максимальна оцінка – 100 балів. Допуск до екзамену – 50 балів (оцінки за практичні заняття – 30 балів, індивідуальне завдання – 10 балів, за контрольну роботу – 5 балів, за КСР – 5 балів). Екзамен – 50 балів.

ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Агеєва В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські відносини. К. : Віхола, 2021. 360 с.

Азьомов В. Духовна архетипна система етнонаціонального у викладанні української літератури в загальноосвітній школі. *Українська мова і література в школі.* 2016. № 4. С. 31-37.

Бжезінський Збіґнєв. Велика шахівниця [Текст] / Пер. з англ. О. Фешовець. Харків : Ранок, 2018. 288 с. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Bzhezinski_Zbigniev/Velyka_shakhivnytsia.pdf

Вівчарик Н. Речник українства в полікультурному світі (світлій пам'яті Леоніда Рудницького). *Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово.* №21 (77). Івано-Франківськ: Видавництво Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, 2025. С. 365–370.

Vivcharyk N. Ideological and artistic concepts in the creative works of Uliana Hlynchak within the ukrainian-canadian cultural space. *Прикарпатський вісник НТШ «Слово».* № 23(84). Івано-Франківськ: Видавництво Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, 2026. С. 295-307.

Вівчарик Н., Джердж С. Мілітарна тематика в сучасній українській літературі: історичні виклики і художня реальність. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово.* №20 (74). Івано-Франківськ: Видавництво Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, 2024. С. 130–139.

Генеза етнопсихології в Україні XIX століття: історико-етнологічний аспект. Л. : Інститут народознавства НАН України, 2007. 224 с.

Доній В. Творчість О. Довженка у вимірі постколоніального дискурсу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.01 – українська література. – Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2019. Режим доступу: <4D6963726F736F667420576F7264202D20C0E2F2EEF0E5F4E5F0E0F25FC4EEEDB3E920C22ED12C> (kubg.edu.ua)

Іванишин М. Дискурс національної ідентичності в українському постколоніальному літературознавстві. Монографія. Дрогобич: Посвіт. 2015. 207 с.

Іванишин М. Теоретико-методологічна модель націологічної інтерпретації: основні постколоніальні аспекти. *Рідне слово в етнокультурному вимірі: зб. наук. Праць.* Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Дрогобич : Посвіт, 2015. С. 363–371.

Історія українознавства: навчальний посібник [для студ. ВНЗ] / Кол. авторів: П. Кононенко, Л. Токар (кер. проекту та наук, ред.). К. : Академвидав, 2011. 512 с.

Калакура Я. Історичні засади українознавства. К. : НДІУ, 2007. 381 с.

Касян Л., Семенюченко О. Практикум з українознавства [Для слухачів курсів підвищення кваліфікації з українознавства, вчителів ЗНЗ, методистів, студентів, викладачів ВНЗ]. К. : НДІУ, 2008. 80 с.

Касян Л., Семенюченко О. Українознавство у навчально-виховному процесі. Основи методики викладання: науково-методичний посібник. К. : НДІУ, 2008. 56 с.

Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. К. : Науково-дослідний інститут українознавства, 2005. 680 с. *Режим доступу:* http://www.ndiu.org.ua/images/book/ukrainoznavstvo.pdf

Кононенко П., Пономаренко А. Українознавство: Конспект лекцій. К.: МАУП, 2005. 392 с. *Режим доступу:* http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ukr_znavstvo.pdf

Lutsak S., Vivcharyk N. Mythopoetic Factors In Formation of Early Modernist Discourse in Ivan Franko's Long-Form Prose (1876–1884). *Alfred Nobel University Journal of Philology.* 2025. № 2 (30).p.113-128.
Монолатій С. Переможене горе. Мнемонічні фігури (без)державної літератури. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2020. 256 с.
Мосіяшенко В. Українська етнопедагогіка: навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 176 с.
Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку / П. Гай-Нижник (кер. проекту). К., 2015. 504 с. *Режим доступу:* http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/downloads/2015doc.ukrainoznavstvo.
Українська етнопсихологія: історія, розвиток, персоналії: монографія. Л. : Ліга-Прес, 2013. 199 с.
Проблеми міжвидового синтезу в українській культурі в полі діалогів різнонаціональних культурних традицій: колективна монографія / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 592 с. *Режим доступу:* http://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2019/udkin.pdf
Українська література в системі українознавства: Посібник / Укл. Денисюк С.П., Кононенко П. К. : НДІУ, 2004. 300 с. *Режим доступу:* http://ndiu.org.ua/images/book/posibnik.pdf
Словник-довідник з українознавства / [текст та за ред. М. Масловської]; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир : Євенок О., 2016. 788 с.
Стеф'юк І. Портрет українця: Культорологічні есеї та образки / Передмова Є. Барана. К. : Український письменник, 2022. 312 с.
Проблеми міжвидового синтезу в українській культурі в полі діалогів різнонаціональних культурних традицій: колективна монографія / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 592 с. Режим доступу: http://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2019/udkin.pdf
Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку / П. Гай-Нижник (кер. проекту). К., 2015. 504 с. Режим доступу: http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/downloads/2015doc.ukrainoznavstvo.
Хороб С. Сценічне слово, освячене благовістом. *Сценічне слово благовісту: Антологія української релігійно-християнської драми XX–XXI століття* / Упорядн., авт. вступ. ст. та прим. С. І. Хороб. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2018. С. 6-64.
Хороб С. Творення кіносвіту як художній процес (на матеріалі фільмів українського «поетичного кіно»). *У відлуннях часу : статті, рецензії, спогади.* Івано-Франківськ : Місто НВ, 2021. С. 68-81.
Яковлев О., Шульгіна В. Українознавство як методологія культурологічних досліджень доби національного відродження. *Культорологія.* 2014. С. 67-71. *Режим доступу:* file:///C:/Users/ifcem/Downloads/138098-296456-2-PB.pdf

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Українознавство в системі освіти, науки, культури, державотворення.

1. Глобалізація і проблеми української національно-державної ідентичності.
2. Особливості розвитку національної освіти і культури в різних соціокультурних середовищах.
3. Мова як головний чинник національної самоідентифікації. Національна політика освітньої галузі: проблеми і перспективи («Національна програма патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, зміцнення моральних засад суспільства», затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 1697 від 15.09.2008 р.; Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), затверджена Постановою Кабінету Міністрів України (1993 р.)

4. Національна доктрина розвитку освіти України, затверджена Указом Президента України (2002 р.)

Література

Яковлев О., Шульгіна В. Українознавство як методологія культурологічних досліджень доби національного відродження. *Культорологія.* 2014. С. 67-71. file:///C:/Users/ifcem/Downloads/138098-296456-2-PB.pdf

Ключковська І., Галько О. Освіта українського зарубіжжя як фактор збереження етнонаціональної ідентичності. *Українознавство.* 2006. Ч. 4. С. 354-359. file:///C:/Users/ifcem/Downloads/701.pdf

Кононенко П. Історія становлення НДІУ як віддзеркалення утвердження теорії українознавства на теренах України у 90-х рр. XX ст. *Українознавство.* 2004. Ч. 1-2. С. 207-214.

Токар Л. Самоідентифікація в системі самопізнання та самотворення народу. *Українознавство.* 2004. Число 1-2. С. 164-168.

Горенко-Баранівська Л. Українознавство в системі вищої мистецької освіти XXI століття: історичні та методологічні імперативи. http://archive.nndiuvi.org.ua/text.html?id=1985&category=50

Тема 2. Етнопсихологічні особливості українців. Основні етнічні та культурологічні ознаки нації.

1. Соціально-психологічна сутність поняття «нація».
2. Дослідження етнопсихології українців (В. Липицький, Д. Чижевський, М. Гоца, П. Юркевич та ін.).
3. Іван Рибчин про «Геопсихічні реакції і вдача українця».
4. Поняття ментальність та його відображення в різних сферах мистецтва, зокрема літературі (на прикладі «Покурської трійці»).

Література

Землюк В. Етнопсихологічні й етнополітичні особливості ідентичності українців. Наукові записки [Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України]. 2007. Вип. 34. С. 93-110. Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/zemliuk_etnopsykhologichni.pdf

Махній М. Homo ethnikos: психологія і культура. Чернігів : Вид. Лозовий В.М., 2012. 400 с.

Куєвда В. Міфологічні джерела української етнокультурної моделі: психологічний аспект. Донецьк : Український культурологічний центр, Донецьке відділення НТШ, 2007. 264 с.

Попович М. Проблеми теорії ментальності / відп. ред. М. Попович. К.: Наук. думка, 2006. 407 с.

Рибчин І. Геопсихічні реакції і вдача українця. Режим доступу: https://diasporiana.org.ua/ukrainica/6769-ribchin-i-geopsihichni-reaktsiyi-i-vdacha-ukrayintsya/

Тема 3. Етнопедагогіка і освітньо-виховний досвід українського народу.

1. Історичні аспекти етнопедагогіки (з найдавніших часів до наших днів).
2. Мета, зміст і методи народного виховання у фольклорі.
3. Морально-етичні норми виховання в художніх творах (на прикладі О. Коломійця «Дикий ангел» або ін. авторів за вибором студента).

Література

Кухта М. Виховний національний ідеал у творах закарпатських письменників-освітян 20-30-х років XX століття. *Сучасні проблеми мовознавства та літературозн*. Вип. 23. Ужгород: Ужгородський нац. унів-т, 2018. С. 184-187.

Мосіяшенко В. Українська етнопедагогіка: Навч. посіб, Суми : ВТД «Університетська книга», 2005.176 с.

Сявавко Є. Українська етнопедагогіка: Навч.-метод. посіб. Л., 2002.

Євтух В., Марушкевич А., Дем'яненко Н., Чепак В., Етнопедагогіка. Ч. І: Навч. посібник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/etnopedagogika_evtuh.pdf

Тема 4. Семантики та функціонування національної символіки.

1. Національна, етнічна символіка.
2. Геральдика.
3. Релігійні символи (наприклад, образотворче мистецтво, «На полі крові» Лесі Українки або на вибір студента).
4. Воєнна символіка, її форми втілення.
5. Образи-символи в різних сферах мистецтва, а також масовій культурі (проблеми застосування): листівки, графіті, тексти тощо (наприклад, «Терен у нозі» І.Франка крізь призму різноаспектної символіки).

Література

Божко Т. Етнічна символіка у масовій культурі: проблеми та наслідки застосування. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2013. Вип. 31. С. 104-111. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apitphk_2013_31_17

Калашник В. Українські вербальні символи як чинник національно-культурної самоідентифікації. *Українознавство.* 2005. Ч. 4. С. 104-106. Режим доступу: file:///C:/Users/ifcem/Downloads/132.pdf

Ткаченко А. Символ хреста і спроба структурування літературознавчих категорій. *Біблія і культура.* Чернівці : Рута, 2000. Випуск 1. С. 127-129.

Комариця М. Тернова символіка у творчості І.Франка: джерела та літературний контекст. *Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин:* Матеріали міжнар. наук. конф. Л., 1998. С. 384-389.

Тема 5. Антиколоніальний та постколоніальний дискурс.

1. Основні ідеї та концепти антиколоніальн. та постколоніальн. дискурсів та їх прояви, зокрема в літературі.
2. Поняття «етноцид», «геноцид», «лінгвоцид». Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього.
3. Поняття «імагологія», «літературна імагологія». Етнокультурні і національні образи «свого»/«іншого»/«чужого» (наприклад, «Бояриня» Лесі Українки, «На Купала – на Івана» Марка Черемшини або на вибір студента).
4. Образ ворога як «іншого»/«чужого» в сучасному воєнному фольклорі.

Опрацювати (основні тези): І. Куций «Імагологія як стратегія образів в українській історіографії». Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kutsyi_Ivan/Imaholohiia_iak_stratehiia_doslidzhennia_tsyvilizatsiinykh_obraziv_v_ukrainskii_istoriohrafii.pdf

Література

Брацка М. «Свій» і «Чужий» козак у поезії «української школи» польського романтизму. *Слово і час.* № 4. 2005. С. 70-78.

Веретюк О. Скажи мені, хто я? (Проблема національної ідентичності літератури, літературного твору та його автора). *Слово і час.* 2005. № 12. С. 69-72.

Кіор Н. Літературна імагологія: вивчення образів інших етнокультур у національній літературі. Питання літературознавства. 2010. Вип. 79. С. 290- 299. Режим доступу: file:///C:/Users/ifc em/Downloads/Pl _2010_79_39.pdf

Куций І. Імагологія як стратегія образів в українській історіографії. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. 2014. Вип. 2(1). С. 240–247. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kutsyi_Ivan/Imaholohiia_iak_stratehiia_doslidzhennia_tsyvilizatsiinykh_obraziv_v_ukrainskii_istoriohrafii.pdf
Наливайко Д. Літературна імагологія: предмет і стратегії. *Теорія літератури й компаративістика : статті і розвідки*. К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. С. 91-103.
Тимофеєнко А. Імагологічний метод дослідження культурних текстів (на прикладі кіноматеріалів). *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: культурологія)*. 2018. № 29. С.135-139.

Тема 6. Методика «навчання через дослідження». Регіональний аспект.
1. Культурно-історичні відмінності етнографічних регіонів України.
2. Організація і методика проведення краєзнавчих експедицій, зокрема Гуцульщиною.
3. Художнє відображення регіональних особливостей у доробку українських митців, зокрема українських письменників (наприклад, В. Стефаника як представника «Покутської трійці»).
4. Синктетизм мистецтв, його прояви у культурі (на прикладі сучасних обрядів вашого регіону, музичного супроводу «Лісової пісні» Лесі Українки або на вибір студента)
4. **Контрольна робота.**

Література

Зеленчук І., Зеленчук Я. Організацію і методику проведення учнівських краєзнавчих експедицій загальноосвітніми навчальними закладами Гуцульського регіону України. Краєзнавство. 2009. Ч. 4. С. 302-305. file:///C:/Users/ifc em/Downloads/18 47.
Тиховська О. Психоаналітичний аспект уявлень про «нечистих духів» у міфології Закарпаття. *Сучасні проблеми мовознавства та літературозн*. Вип.23. Ужгород: Ужгородський нац. унів-т, 2018. С. 321-325.
Гнатюк В. Нарис української міфології. Л. : Інститут народознавства НАН України, 2000. 264 с.
Проблеми міжвидового синтезу в українській культурі в полі діалогів різнонаціональних культурних традицій: колективна монографія / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 592 с. Режим доступу: http://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2019/udkin.pdf
Українська література в системі краєзнавства: Посібник / Укл**.** Денисюк С.П., Кононенко П. К. : НДІУ, 2004. 300 с. http://ndiu.org.ua/images/book/posibnik.pdf
Генералюк Л**.** Універсалізм Шевченка**:** взаємодія літератури і мистецтва**.** К**.** : Наукова думка, 2008. 544 с.
Синтез мистецтв. https://studme.com.ua/193904035002/etika_i_estetika/sintez_iskusstv.h

Тема 7. Внесок українського театру у збереження національної ідентичності.
1. Специфіка розвитку українського театру в умовах бездержавності та політичних утисків.
2. Театр «за дротами».
3. Активна громадянська позиція і творча співпраця Леся Курбаса і Миколи Куліша, їх співпраця.
4. Фільм «Моя адреса – Соловки». Сучасні театральні постановки та фільми про тогочасних діячів, їх вплив на виховання школярів.
5. Інноваційна установа Центр Леся Курбаса (їх проєкти).

Література

Гаєвський В. Два мистецькі шляхи – одна доля. Микола Садовський і Лесь Курбас. https://zbruc.eu/node/89424.
Корнієнко Неллі. «Лесь Курбас: репетиція майбутнього» (1998).
Лесь Курбас. Енциклопедії історії України Інституту історії України НАНУ. http://www.nbuv.gov.ua/node/4667
Куліш і Курбас: спільна творчість і смерть. https://www.radiosvoboda.org/a/24509525.html
Малютіна Н. Українська драматургія кінця XIX– початку XX ст.: навч. посібн. К. : Академвидав, 2010. 256 с.
Історія українського кінематографа. 1896-1995 : пер. с фр. / Пер. Станіслав Довганюк; Відп. ред. і передм. Володимир Войтенко. К. : КІNO-КОЛО, 2005. 464 с.
Нариси з історії кіномистецтва України / ІПСМ АМУ; Ред.- упоряд. І. Б. Зубавіна; Наук. ред. Скуратівський, О. С. Мусієнко; К. : Інтертехнол., 2006. 864 с.

Тема 8. Розвиток української кіноіндустрії у часи заборон і переслідувань та на сучасному етапі.

1. Внесок О. Довженка в розвиток українського кіно.
2. Українське поетичне кіно. Творча співпраця Параджанова і Миколайчука.
3. Сучасна кіноіндустрія і її вплив на формування національного світогляду.
4. Фільми «Заборонений», «Чорний ворон» та ін. у контексті збереження національної пам’яті та формуванння свідомої особистості.

Література

Легенда світового кіно – Олександр Довженко. http://ukrainemiroff.com/showNews/83
Госейко Л. Історія українського кінематографа. 1896-1995 : пер. с фр. / Пер. Станіслав Довганюк; Відп. ред. і передм. Володимир Войтенко. К. : КІNO-КОЛО, 2005. 464 с.
Нариси з історії кіномистецтва України / ІПСМ АМУ; Ред.- упоряд. І. Б. Зубавіна; Наук. ред. Скуратівський, О. С. Мусієнко; К. : Інтертехнол., 2006. 864 с.
Ілляшенко В. Історія українського кіномистецтва. К. : Вік, 2004. 412 с.

Тема 9. Українознавство в іменах. Презентація проєктів.

Контроль самостійної роботи. Виступи, презентації.

Література

Азьомов В. Духовна архетипна система етнонаціонального у викладанні української літератури в загальноосвітній школі. *Українська мова і література в школі.* 2016. № 4. С. 31-37.
Генеза етнопсихології в Україні XIX століття: історико-етнологічний аспект. Л. : Інститут народознавства НАН України, 2007. 224 с.
Іванишин М. Дискурс національної ідентичності в українському постколоніальному літературознавстві. Монографія. Дрогобич: Посвіт. 2015. 207с.
Іванишин М. Теоретико-методологічна модель націологічної інтерпретації: основні постколоніальні аспекти. *Рідне слово в етнокультурному вимірі: зб. наук. Праць*. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Дрогобич: Посвіт, 2015. С. 363–371.
Історія українознавства: навчальний посібник [для студ. ВНЗ] / Кол. авторів: П. Кононенко, Л. Токар (кер. проекту та наук, ред.). К. : Академвидав, 2011. 512 с.
Калакура Я. Історичні засади українознавства. К.: НДІУ, 2007. 381 с.
Касян Л., Семенюченко О. Практикум з українознавства [Для слухачів курсів підвищення кваліфікації з українознавства, вчителів ЗНЗ, методистів, студентів, викладачів ВНЗ]. К. : НДІУ, 2008. 80 с.
Касян Л., Семенюченко О. Українознавство у навчально-виховному процесі. Основи методики викладання: науково-методичний посібник. К. : НДІУ, 2008. 56 с.

Мосіяшенко В. Українська етнопедагогіка: навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 176 с.
Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку / П. Гай-Нижник (кер. проекту). К., 2015. 504 с. http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/downloads/2015doc.ukrainoznavstvo.
Українська етнопсихологія: історія, розвиток, персоналії: монографія. Л. : Ліга-Прес, 2013. 199 с.
Проблеми міжвидового синтезу в українській культурі в полі діалогів різнонаціональних культурних традицій: колективна монографія / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 592 с.
Українська література в системі українознавства: Посібник / Укл**.** Денисюк С.П., Кононенко П. К. : НДІУ, 2004. 300 с. http://ndiu.org.ua/images/book/posibnik.pdf
Сценічне слово благовісту: Антологія української релігійно-християнської драми XX–XXI століття / Упорядн., авт. вступ. ст. та прим. С. І. Хороб. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2018. 648 с.
Яковлев О., Шульгіна В. Українознавство як методологія культурологічних досліджень доби національного відродження. *Культорологія.* 2014. С. 67-71. file:///C:/Users/ifcem/Downloads/138098-296456-2-PB.pdf

Самостійна робота

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, що формує вміння навчатися, планувати свій час. Мета самостійної роботи студентів: сприяти засвоєнню ними в повному обсязі навчальної програми та формуванню в них самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати свою діяльність. Одним з етапів самостійної роботи є підготовка проєктів, інтерактивних презентацій. Заохочується робота в парі.

Презентацію можна створити на онлайн-платформі.

Приклад: https://view.genial.ly/6059d4ae64cc9e0d5b09c038/presentation-alla-gorska

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ І ПРЕЗЕНТАЦІЙ ІЗ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Звернути увагу на такі аспекти:

1. Внесок подвижницької особистості (на вибір студента) у розвиток українознавства.
2. Характеристика діяльності на тлі доби.
2. Зв’язок із відомими людьми свого часу (до яких культурно-мистецьких або громадських організацій належали).
3. Історичні матеріали і мемуаристики.
4. Міжпредметні зв’язки (портрети; картини; сценічні постановки; фільми про цих людей, за мотивами творів).
5. Джерельна база.

Заохочується робота в парі: реферат і презентація.

1. Перше комплексне видання з українознавства – «Украинскій народъ въ его прошломъ и настоящемъ», де опубліковано докладну антропологічну розвідку Ф. Вовка.
2. В. Вернадський як президент Української академії наук.
3. С. Єфремов і перший навчальний посібник «Українознавство».
4. Діяльність Національного науково-дослідного інституту українознавства МОН України, його цілі та завдання.
5. Діячі правозахисного руху в Україні, десиденти в боротьбі за свободу.
6. Поняття «геноцид». Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього.
7. Вітчизнянні та закордонні українознавчі центри (УВАН (Українська вільна академії наук), Світовий конгрес українців, НТШ та ін.) та їх видання.
8. Міграційні процеси: види міграцій, їх причини. Вимушені переселенці (історіографія проблеми), біженці.
9. Січові стрільці в історичних і мистецьких координатах. Угруповання «Митуса».
10. Поняття нація, народ. Хвилі еміграції. Розвиток українознавства за кордоном.
11. Українці на Далекому Сході. Відображення їхнього життя у доробку І. Багряного.
12. Іван Огієнко як учений, педагог, громадський, церковний і культурний діяч в контексті розвитку українознавства.
13. Д. Чижевський як професор Гарвардського університету (США), завідувач філософського відділу Української Вільної Академії наук у Нью-Йорку. Праці науковця.
14. Український кінорежисер, кіносценарист, поет, літератор, публіцист, член правління Національної спілки кінематографістів України Олександр Муратов. Кінотрилогія за творами Миколи Хвильового – «Танго смерті» (за твором «Повість про санаторійну зону»), «Геть сором!» (за повістю «Сентиментальна історія»), «Вальдшнепи» (за однойменним романом).
15. Національне кіно, його зародження і розвиток.
16. Сергій Якутович як український художник, графік, книжковий ілюстратор, народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка. Закоріненість в український простір (ілюстрації до твору Миколи Гоголя «Тарас Бульба», авторський проект «Мазепіана», альбом «Абсолютний слух часу», ілюстрації до твору Ліни Костенко «Берестечко»).
17. Цикл документальних фільмів «Гриф секретності знято» Національної телекомпанії України на основі матеріалів Служби безпеки України, зокрема «Цар і раб хитрощів», як правда про долю видатних українців, репресованих за радянських часів за їхні патріотичні переконання.

18. Діяльність Світового конгресу українців, НТШ.

19. Національне музичне мистецтво, його презентація за кордоном (М. Леонтович. «Щедрик»; Квітка Цісик).

20. «Червоний ренесанс» як документальний трисерійний фільм режисерів Віктора Шкурина та Олександра Фролова про історичні події в Україні.

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ

Поточний контроль застосовують для перевірки знань як окремих студентів, так і академічних груп, насамперед, на практичних заняттях. Викладач системно перевіряє рівень опанування програмного матеріалу, формування практичних навичок та вмінь, виставляє оцінки за усні відповіді, самостійні, контрольні роботи, практичне виконання певних завдань, передбачених програмою навчальних дисциплін.

Поточний контроль відіграє важливе значення, адже спрямований на стимулювання у студентів прагнення систематично працювати, підвищувати свій рівень знань. Контроль носить системний, плановий характер. Він полягає у визначенні рівня оволодіння знаннями, навичками, практичними вміннями.

Підсумковий контроль охоплює і теоретичну, і практичну підготовку студентів.

До основних форм організації перевірки знань, навичок і вмінь, окрім самоконтролю, належать індивідуальна, фронтальна, групова перевірки. Мета індивідуальної перевірки – визначити, на якому рівні кожен студент оволодів сукупністю знань, а також визначити основні недоліки й шляхи усунення помилок. Фронтальну перевірку застосовують, коли у відносно короткий термін часу слід з'ясувати рівень засвоєння програмного матеріалу. Викладач готує з певної теми короткі запитання, на які студент має дати короткі відповіді. Групова перевірка спрямована на з'ясування рівня колективних дій, злагодженості й згуртованості під час виконання завдань. Інколи виправдовує себе комбінована перевірка – поєднання зазначених вище форм.

Важливим засобом контролю є самоконтроль, який реалізує на практиці принципи активного й свідомого навчання, удосконалені навичок і вмінь.

Відповідно до форми контролю використовується сукупність прийомів і способів для з'ясування ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів. Основними методами перевірки успішності знань студентів є спостереження, усне опитування, програмовий контроль, письмові роботи, тести тощо.

За допомогою методу спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів викладач з'ясовує здібності, успіхи, визначає обсяг і глибину оволодіння знаннями з дисципліни, рівень опанування відповідними навичками та вміннями, ступінь сформованості

особистісних компетентностей, визначає недоліки й шляхи їх усунення тощо. Методом перевірки може бути й усне опитування. Його здійснюють за допомогою бесіди, усних відповідей студента.

Письмовий контроль забезпечує глибоку й всебічну перевірку опанування програмного матеріалу. При дистанційному навчанні, як правило, використовуються тестові форми, за допомогою яких визначають рівень опанування матеріалом. Якісне виконання письмової контрольної роботи передбачає вміння творчо узагальнити практичний матеріал, викласти його в логічній послідовності відповідно до поставленого питання, вміння самостійно аналізувати та робити висновки. Основні вимоги до контрольної роботи полягають у використанні та узагальненні теоретичного матеріалу, знаходження раціональних шляхів його впровадження у практику. Контрольна робота носить творчий характер і повинна відображати знання і вміння студента, його світосприйняття. При написанні контрольної роботи студент повинен керуватися принципами академічної доброчесності.

ЗАВДАННЯ №1

1. Імагологічна проблематика у новелах «Вона – земля», «Дід Гриць» В. Стефаника.
2. Національна сміхова культура (інтермедії, комедії, усмішки).
3. Творча співпраця Леся Курбаса і Миколи Куліша як спроба збереження і розвитку української культури.

ЗАВДАННЯ № 2

1. Українознавство як наука і навчальна дисципліна.
2. Українська література і драматичне мистецтво в координатах українознавства.
3. Дослідження етнопсихології українців (В. Липинський, Д. Чижевський, І. Мірчук та ін.).

ЗАВДАННЯ № 3

1. Своєрідність естетико-художньої системи сентименталізму в українській культурі.
2. Вплив релігії на культуру. «Руська трійця», «Логос».
3. Специфіка розвитку українського кіно.

ЗАВДАННЯ № 4

1. Основні етапи розвитку українознавства. Історична зумовленість становлення системи інтегративних знань про Україну і світове українство.

2. Етнографічні та міфологічні мотиви у новелі «На Купала – на Івана» М. Черемшини.

3. Літературне угрупування «Митуса» в контексті національно-визвольних змагань.

ЗАВДАННЯ № 5

1. Поняття «етнопсихологія» та його відображення у доробку українських митців.

2. Релігійні мотиви у творчості українських письменників як художнє втілення світоглядної системи.

3. Внесок І. Миколайчука в розвиток українського кіно.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

Політично і державно організований народ – це:

{

етнос

демос

народність

=нація

}

Скільки хвиль еміграцій українців традиційно втділяють історики?

{

дві

три

=чотири

шість

}

Котра з еміграційних хвиль викликана першою світовою війною й датується з 1920-го по 1930 рік?

{

перша

=друга

третя

четверта

}

Представники котрої хвилі в більшості мають вищу освіту, або технічну спеціальність, володіють англійською мовою, що дало змогу знайти роботу в Канаді?

{

другої

третьої

=четвертої

шостої

}

Котра хвиля емігрантів тривала з 1947-го по 1953 рік?

{

друга

=третя

шоста

немає правильної відповіді

}

Українознавство як важливий напрям соціогуманітаристики дозволяє об'єднати представників різних дисциплін у:

{

=спільних новаторських наукових дослідженнях про Україну та українців

спільних читаннях літератури, написаної письменниками української діаспори

спільній діяльності пропагування України закордоном

спільноти, що займаються дослідженням хвиль української еміграції

}

Чималу науково-організаційну роботу в Канаді, США та Україні проводить УІТ, багаторічним головою якого є Любомир Винар. УІТ – це:

{

Українське інтелектуальне товариство

Українське імміграційне товариство

Українське інтеграційне товариство

=Українське історичне товариство

}

У Великій Британії українознавство представлене освітньо-педагогічними програмами ___ університету, які фінансував український підприємець Дмитро Фірташ, уродженець Тернопільщини.

{

=Кембріджського

Оксфордського
Лондонського
Мідлсекського
}
Після проголошення незалежності України українознавство набуло нових організаційних осередків і тематичних спрямувань, зокрема:
{
Центр українських досліджень Інституту Європи РАН
Центр історії Росії, України і Білорусі Інституту всесвітньої історії РАН
Відділ східного слов'янства Інституту слов'янознавства РАН
=усі відповіді правильні
}
Діяльність зарубіжних центрів українознавства координує (МАУ), що під головуванням академіка НАН України Ганни Скрипник до 2013 р. об'єднувала зарубіжні національні структури у 32 країнах. МАУ – це:
{
Міграційна асоціація україністів
=Міжнародна асоціація україністів
Міграційна асоціація українофілів
Міжнародна асоціація українофілів
}
Фундаментальні працю "Українці-русини: лінгвістичні та етнокультурні особливості в історичному розвитку" упорядковано й опубліковано спільно з науковцями:
{
=Словаччини
Росії
Польщі
Румунії
}
Українознавство ґрунтується на кафедрах україністики та міжнародних відносин в таких польських університетах:
{
Варшавському
Краківському і Люблінському
Жешівському і Торуньському
=усі відповіді правильні

}

Осередки Наукового товариства ім. Т. Шевченка у країнах Америки, Європи та Австралії видали:

{

“Енциклопедію українознавства” у 5 томах

=“Енциклопедію українознавства” у 10 томах

“Історичні монографії”

“Історичні студії”

}

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ *(ЗРАЗОК)*

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНОЗНАВСТВО»

1. Глобалізація і проблеми української національно-державної ідентичності.
2. Сучасна кіноіндустрія і її вплив на формування національного світогляду.
3. Художнє відображення регіональних особливостей у доробку українських митців, зокрема українських письменників (наприклад, В. Стефаника як представника «Покутської трійці»).

Критерії оцінювання:

A (90–100). Здобувач вищої освіти демонструє глибокі системні знання навчального матеріалу, вільно володіє понятійним апаратом, здатний самостійно аналізувати, узагальнювати та застосовувати отримані знання у стандартних і нестандартних ситуаціях.

B (80–89). Здобувач вищої освіти демонструє високий рівень знань навчального матеріалу, впевнено застосовує основні теоретичні положення та допускає незначні неточності.

C (70–79). Здобувач вищої освіти загалом правильно відтворює навчальний матеріал, володіє основними знаннями та навичками, але допускає окремі помилки у застосуванні.

D (60–69). Здобувач вищої освіти володіє базовими знаннями навчального матеріалу, відповіді є неповними, наявні суттєві неточності та труднощі у практичному застосуванні.

E (50–59). Здобувач вищої освіти демонструє мінімально достатній рівень знань, відтворює лише окремі положення навчального матеріалу та допускає значну кількість помилок.

FX (26–49). Здобувач вищої освіти не засвоїв значну частину навчального матеріалу, допускає грубі помилки, але має можливість повторного складання підсумкового контролю.

F (1–25). Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, не здатний виконати основні завдання навчальної дисципліни та потребує повторного опанування освітнього.